

Az Alma Materről – az alma materért

(a nagybecskereki magyar középiskolások lapjáról)

mely megszületése után máris megsemmisülésre ítéltetett. Mielőtt jövőnk értelmiségének újságjáról szólnék, felvázolom a történelmi keretet, mert annak ismerete nélkül nem kaphatunk teljes képet a várható veszteségről.

„...S ÁLMODOM NÉHA A LEGMERÉSZEBB, LEGSZEBB ÁLMOT”

(Ady Endre)

Tisztelettel meghajtom fejemet eleink előtt, akik álmodni mertek, és meg is valósították álmaikat. Nemcsak az egységes, teljes nemzetet átölelő tettekre gondolok most, hanem azokra is, melyek helyi szinten táplálták gyökereinket, vitték előrébb a magyarság sorsát, lett legyen az a Szent István-i Magyarország idejében, vagy a békediktátum után mostoha és még mostohább körülmények között.

Idegen államba szakadt életünk egyetlen szegmentumát emelem most ki célirányosan: a hirlapírást vázlatos párhuzamba helyezve múltunk és jelenünk tényeivel. Teszem ezt a teljesség igénye nélkül.

„Nagybecskereken az első nyomda felállítási szabaddalmat 1847-ben nyerte el Pleitz F. Pál”, ezután „Bánátnban kialakult egy fontos pezsőgő hirlapírói központ Nagybecskereken. 1872-ben jelent meg a Bega-parti városban Délvidék leghosszabb életű lapja, a Torontál. Szerkesztője és tulajdonosa Balás Frigyes, a Pesti Napló egyik tárcaírója. Habár magánvállalkozás volt, a lap kezdettől fogva élvezte a megye és a Pelitznyomda támogatását, de rendszeres évi támogatásban is részesült.” 1892-ben napilap lett. „A Torontál volt az első magyar nyelvű napilap a mai Vajdaság területén, és leghosszabb kort megért újság. 72 év után szűnt meg.”

Mivel a Torontált az ellenzék a megye (1918-ig) szócsövének tartotta, igyekezett egyensúlyhelyzetet teremteni azzal, hogy sorba indította saját lapjait.

1893-ban Torontáli Ellenzék (tulajdonosa dr. Stassik Ferenc helyi ügyvéd volt.)

1901-ben adták ki az első huzamosabb ideig megjelenő ellenzéki lap, a Nagybecskereki Hírlap első számát. Az utolsó szám 1908-ban jelent meg.

Németh Ferenc adatai szerint Nagybecskereken 1918-ig 24 magyar nyelvű lap jelent meg.

1918 után tudjuk, hogy gyökeresen megváltozik a helyzet, de eleink ekkor sem tétlenkedtek. Mentették a menthetőt. Már „1920-ban napvilágot lát a Renaissance c. folyóirat, alcíme szerint irodalmi és művészeti revü, amelyet a becskerekai értelmiséget tömörítő fiatalok, a Mi csoport tagjai (B. Fischer Árpád, Iványi Ferenc), a Torontál munkatársai (Juhász Ferenc, Kelemen János), s a már ismert helyi írók (pl. Borsodi Ferenc) alapítottak, hogy „segítséget nyújtsanak a világháború és a világháború romjain való újjáépítésben.”

A Renaissance munkatársai 1922-ben beindították a Fáklya (művészet, kritika, sport) jelölésű lapot.

A Torontál 1920 és 21 között Kis Újság címmel gyermekújságot jelentetett meg.

Tükör (1928-1941) – Becskereken megjelent riportújság, felelős szerkesztő László B. Jenő publicista, költő. „Annak ellenére, hogy 16-24 oldalas élcelődő, sőt sértő hangnemet is megütő lap hírében állt, lapjain szépirodalommal a jugoszláviai irodalom és jeles képviselőivel (Gál László, Majtényi Mihály, Illés Sándor...) jelentkeztek...”

„1936-1941 (?) Ifjúság - Szépirodalom, művészet, tudomány, cserkészlet alcímmel megjelenő havilap, kiadó és szerkesztő Kelemen József, munkatársai ismert jugoszláviai magyar írók is (Borsodi Ferenc, Csuka Zoltán stb.) A lap gazdag szépirodalmi és kultúrtörténeti anyagot közölt, 1940 márciusában Magyar könyvet a magyar faluba címmel széleskörű akciót szervezett. Fakadó rügyek című rovata fiatal tehetségek számára nyújtott publikálási teret, gyakran közli B. Szabó György rajzait, grafikáit.”

Lépünk most a közelmúltba ... Ilyen gazdag hirlapírói hagyomány után a XX. század 90-es éveiben egymás

után jelennek meg a figyelmet érdemlő, de tartalmilag mégis kizárólag szűk helyi keretek között mozgó általános iskolai lapok, melyek szigorúan egy-egy iskolához kötődtek/nek, és ezzel már sok tulajdonságuk előre lehatárolt volt.

Írásom egyetlen sorát (a továbbiakban) sem a becsmérés vezérli. Amennyiben bárki magára ismer, s tettvágy sarkallná, vagy épp szóra nyitná száját, egy szándék vezérelje: a jobbitásé. Írásomnak is ez a célja, akkor is, ha több öröm elegendik soraiba, ami köznapi nyugodalumokat felkorbácsolja.

Most nem a szórvány magyar tannyelvű oktatásának fondorlatos leépítéséről szólok, de azt is világga kiáltom, amit ugyan mindenki tud, hogy tanulóifjúságunk mindenfajta számszegése bűn, mert jövőnket temetjük ezzel. Szólamok pedig nem helyettesíthetik a továbbélést biztosító tetteket.

MÁS SZEMPONTÚ MEGKÖZELÍTÉS

„JÓT S JÓL, EBBEN ÁLL A NAGY TITOK”

(Kazinczy Ferenc)

A Bánságban a középiskolai magyar tannyelvű oktatásnak Nagybecskerek a központja, egyben a pulzusa is. A Béga-parti városban az osztályokkal párhuzamosan nyíltak (bővültek) az egyházi kollégiumok is, biztosítva fiataljaink zökkenőmentes továbbtanulását. Ez az újjászületés tette lehetővé, hogy középiskolásaink ne csak hallassák hangjukat, ne csak részt vegyenek egy-egy vetélkedőn, szemlén, versenyen, hanem elismerésekkel, győzelmi „trófeákkal” térjenek haza még a nemzetközi versenyekről is. Szilárd meggyőződésemm volt, hogy minderről maradandó nyomot is kell hagyni. „Ne csak az illékony emlékekben éljen tovább mindez, hanem egy nehezen törölhető megmásíthatatlan alakban is. Így született meg bennem a diáklap ötlete, melynek minden sora az általános műveltség gazdagítását szolgálva a fiatalokért jött létre, értük és nekik szól” - írtam a nagybecskereki magyar középiskolások lapjának, az Alma Maternek első számában, mely 2005. június 24-én jelent meg. Akkor a középiskolás szerkesztőkkel egyetemben úgy terveztük, hogy évente 500 példányban legkevesebb 2 száma jelenik meg az Alma Maternek.

És azóta hány szám jelent meg? Egy sem.

Oka? Köznapi. Az anyagiak hiánya. Akkor is úgy kalapoztuk össze a fiatalokkal a rávalót. Én meg kaptam a fricskákat. Támogatást kérő levelemre egyik díszmagya-

runk olyan választ küldött (még őrzöm), amit bizony szívesen letagadna, ha a nyilvánosságra kerülne. Újvidéken pedig egyik közéleti személyiségünk azt vágta a fejemhez féltéglaként, hogy a támogatóink között a Magyar Nemzeti Tanács is (!?) szerepelt.

Az első szám példányainak egy hányada még nem lett gazdára, pedig tartalmában nem igen marad el a profi újságok mögött. Lapozzunk csak bele. A Visszaemlékezés c. állandó rovatunkban a most már megboldogult dr. Ribár Béla akadémikus elevenítette föl nagybecskereki diákéveit. A Tanár úr halála után, ez a személyes hangú, és sok kíméletlen tény is tartalmazó írás, hiteles kordokumentumként külön fajsúlyt nyer.

Állandó rovataink pl. a Múltidőzőnk, mely tudatosítja a nemzeti hovatartozást, szilárdítja az egészséges öntudatot, megszünteti a gyökértelenség érzését. Visszamentek a XII. századba, s (a lap terjedelme szabta) kellő alaposággal mutatták be az aracsi Pusztatemplom múltját, jelenét. Közzétették azt is, hogy Becskerek az egyetlen magyar cserkészlet bölcsője. Zseniális tudósaink rovatunkban pedig Neumann Jánosnak, a világhírű matematikusnak és a számítógép atyjának a munkásságát ecsetelték nagy alaposággal.

A múlt után következett a jelen. A gyorsütemű fejlődések állomásai: a Miasszonyunkról elnevezett Iskolanővérek Kollégiuma és a muzslai Emmausz fiúkollégium bemutatásának első része. Majd néhány osztályközösség mutatkozott be. Kulturális eseményekről, versenyekről számoltak be szöveggel, képpel. Városunk ballagói két színes oldalon mosolyognak az öröklébe. Az Alma Mater 20 oldalnyi terjedelmében helyet kaptak a versenyek győztesei. Fiataljaink megcsillogtatták tolluk villanó élet, érett humorukat, művészi vénájukat. Elénk tárták gondolataikat, érzéseiket.

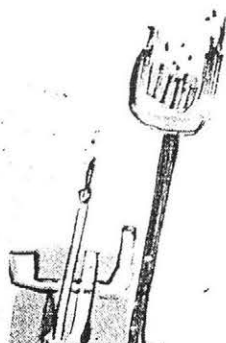
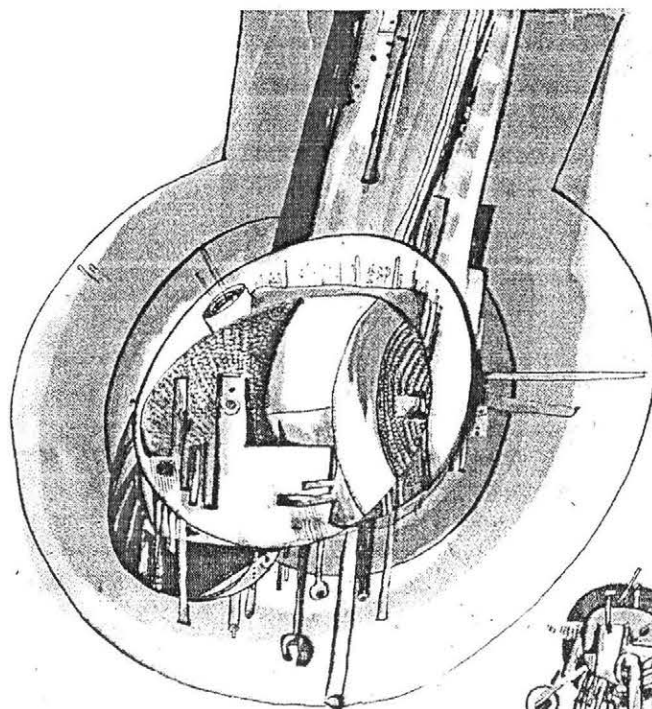
„MI DOLGUNK A VILÁGON? KÜZDENI
ERŐNK SZERINT A LEGNEMESBEKÉRT.”

(Vörösmarty Mihály)

Az Alma Mater társadalmi visszhang és ebből kifolyólag természetesen támogatás nélkül is maradt. Maroknyian álltak mellénk csupán. Elsőként a szabadkai székhelyű Aracs Társadalmi Szervezet (anyagi hozzájárulásuk a nyomdában van), a Budapesten élő, Becskerekéről elszármazott Schön György, és támogatásáról biztosított a muzslai Emmausz fiúkollégium. Tette ezt mindenki szeretettel és lehetőségeihez mérten. Sajnos, a

nyomtatás költségeit még így sem tudtuk kifizetni. Talán azt mondanunk sem kell, hogy a lap középiskolás szerkesztői, diákmunkatársai és jómagam mint fő- és felelős szerkesztő minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül, de sok örömmel készítettük el a második szám anyagát is, ami nyomtatás nélkül holt tőke. Nem épülhet be a kultú-

ránkba, pedig „a kultúra nem tudás, nem művészeti produkció - írta Németh László -, hanem valami életet szabályozó elv, ami egy embercsoport minden tagjának belső mágnese, irányítója.” Ezért a nemes irányítóért küzdenünk kell, s remélem, tesszük ezt majd többen is, mint eddig.

Múltidéző forrásaim:

1. Kalapis Zoltán: Százötven éves sajtótörténetünk dátumai és fejezetei
2. Gerold László: Jugoszláviai magyar irodalmi lexikon